

Ömür ýoly

Category: Kitapcy, Ýatlamalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Ömür ýoly Ýowuz ýyllaryň ýatlamalary

ÖMÜR ÝOLY

Meniň gürrüňini etjek bolýan ýaşulym Meret Gazak ogly Türkmenistanyň belli seýsi Amanýazyň agtygy bolmaly. Merediň çagaka babasy Nogaý molla ogullyk berlendigini, onuň elinde sowat öwrenendigini bilsem-de, ol barada agyz dolduryp aýdara oňly bilýäm zadym ýokdy. Şonuň üçin onuň bilen söhbetdeş boljak bolup Çaldagyň gujagyna gysylyp oturan Öýleguşluk

obasyna bardym. Bagtyma ol obada eken. Saglyk-amanlyk soraşdyk. Öýe girdik. Gök çayyň başynda Meret aga:

– Biziň döwrümüzde ýedi ýaşdan ýetmiş ýaşa çenli bikär oturan bolmazdy – diýip, gürrüňe başlady. – Naçar oglan-uşak daň atandan tä garaňky düşýänçä dyz epmän işlärdi. Öýde gelin-gyzlaryň, eneleriň-de işi ýetikdi. Daň bilen ýowşana gidip, ýygyp, arkalap getirmeli. Meşikläp suw getirmeli, goýun-geçi sagmaly, sargan gaýnatmaly. Süýt bişirip, ýogurt basyrmaly. Ýanlyk ýaýmaly, egin-eşik ýuwmalı. Un üwemeli. Hamyr ýugrup, çörek bişirmeli. Saçlaryny diňe ýassy mahaly daramasalar, uzynly gün elleri degmezdi. Erkekleriň-de işi başyndan agdykdy. Taňrynyň beren günj kerwen gurap geçer durardy. Azaply aýlar aýlanardy. Düýeli düme ýer ekiler. El bilen orak orular. Ulag bilen döwek döwüler. Garaz, ýaşayşymyz şeýleräkdi. Ene topraga maňlaý derini siňdirenler baýamak bilendi. 1928-32-nji ýyllar, esasan-da, ahun-mollalary, barly adamlary «çöpläp» başladylar. Gezek babama ýetdi. Goluny baglap, at öňüne saldylar.

Men garama-gara yzlaryna düşüp gitdim. Gyzyarbada eltdiler. Tussaghana saldylar. Men jaýa arkamy berip oturdym. Meni-de jaýa saldylar. Ýaş görendirler-dä, üç günden boşatdylar. «Gaçan gutular, duran tutularlap» obamyza eňdim. Ilki goýun bakdym.

Ýolda gelýärkäm ilkinji gezek otlyny gördüm. Agyr ýüki çekip barýanyna haýran galdym. Maşinist bolmagy maksat edindim. Entek başym ýaşdy. Demir ýol ýakasyna gelmäge çekinmän duramokdym. Mollanyň ogly diýip basarlarmyka diýip çekinýärdim.

1939-njy ýylda «Gazanjyk» garakölüçilik» sowhozynyň «Öýleguşlukda» üçünji fermasy açyldy. Şol fermada dört aý işledim. Näme bolsa, şo bolsuna salyp, Gazanjyga gelip, iş soradym. Dokuz aý işledim. 1940-njy ýylyň mart aýynda Aşgabat demir ýolunyň Gazanjykdaaky deposyna şägirt edip aldylar. Maşinistligi öwredýärdiler. 1940-njy ýylyň sentýabrynda maşinistiň kömekçisi boldum. 1943-nji ýylda arzuwma ýetdim. Gazanjyk-Jebel, Gazanjyk-Bamy aralygyna gije-gündiz diýen ýaly agyr ýükli gatnardy.

1954-nji ýylyň maý aýy bolsa gerek. «Gazanjyk» sowhozynyň direktory, raýonyň alyjylar jemgyýetiniň başlygy öýüme geldi. Olar: «Öýleguşlukdan magazin açmakçy. Adamlar gerek-ýarak zatlaryny Gazanjyga gelip, alyp gitmeli bolýarlar. Çopan-çoluk maşgalalary güzap baryny görýär. Maşinist bolup döwlete köp kömek etdiň. Indi oglanlykda ýaşan obaňa hyzmat etmeli» diüip aýtdylar. Otudym pikir etdim, ýüzden geçmek kyn. Söýgüli käriň bilen hoşlaşmak has kyn, «nesip bilýär» diýip, açyk jogap berip bilmedim. Ertesi işe baranymda, deponyň başlygy ýanyna çagyrdy. Ol hem şolaryň sözünü gaýtalady. Garaz, nesip çekendir-dä, 1954-nji ýylyň sentýabrynda magazin müdiri bolup işe başladym. Alyjylar magazine gelenlerinde birin-birin kime näme gerekdigini ýazyp alardym. Bir ýük maşyna ýeter çen edenimde, Gazanjyga gidip, raýon alyjylar jemgyýetiniň skladyndan sargalan zatlary alardym. Sowhozdan bökdemän, maşyn bererdiler. Halk menden razydy. Saçy çalارانlar häzir bu güne çenli hoşaldyklaryny aýdýarlar – diýip, sözünü soňlady.

Tatar ÜÝŞMEKOW. Ýatlamalar